

Dones rurals:

Noves protagonistes, nous models

Ciutadella, 11 de febrer de 2012

Fundació del
Món Rural

informació, orientació i formació per al foment de l'ocupació de les dones rurals

RURALACTIVA
EMPREDORIA RURAL

SocialCOOP

Fundació del
Món Rural

Dones i serveis
d'atenció a les
persones al món
rural català

Models de gestió empresarial:
Aproximacions des del
Cooperativisme

Resum
executiu
detecció de
necessitats al territori

El projecte RuralActiva: **anàlisi dels principals factors** que incideixen en la creació d'empreses en zones rurals; posar en valor els agents públics i privats que hi actuen i fomentar **sinèrgies** entre ells; elaborar propostes i recomanacions de millora de les **estratègies i dels instruments de foment i suport** a l'emprenedoria; impulsar accions i plans pilot per a la implementació de nous instruments.

Línia estratègica en DONES RURALS:

- 1. Diagnosi**
- 2. Promoció de la iniciativa emprenedora**
- 3. Creació d'empreses**
- 4. Nous jaciments d'ocupació**
- 5. Finançament**
- 6. Innovació i capacitació tecnològica**
- 7. Formació i millora competencial**
- 8. Cooperació**

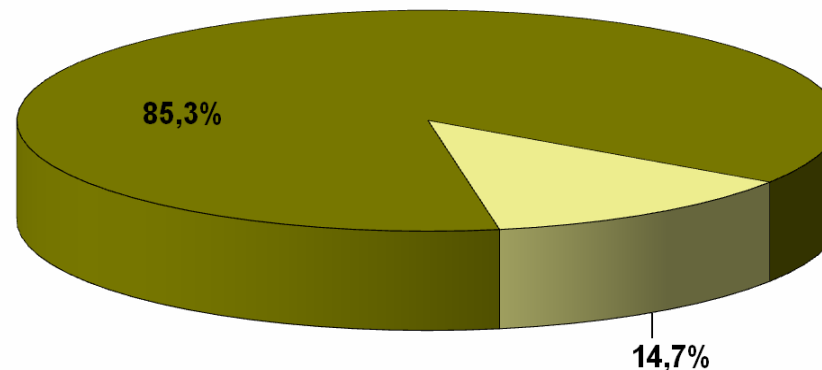
Com és l'emprenedoria en les zones rurals

El món rural català:
-És emprenedor ...

Emprenedors		en fase inicial	consolidats	abandons	potencials
Tipus de zona	Zona urbana	70%	76%	56%	72%
	Zona rural	30%	24%	44%	28%

GEM 2008

EMPRESARIS ESTABLERTS

Global Entrepreneurship Monitor - Catalunya 2009

Tenint en compte que al territori rural català hi viu menys del 10% de la població.

A Catalunya hi ha 6,8 empreses per cada 100 habitants. En els municipis rurals hi ha **7,5 empreses per cada cent habitants.**

(Segons el document "Les polítiques de foment a la creació d'empreses en el món rural català". 2007)

Com és l'emprenedoria en les zones rurals

El món rural català:

-És emprenedor ...

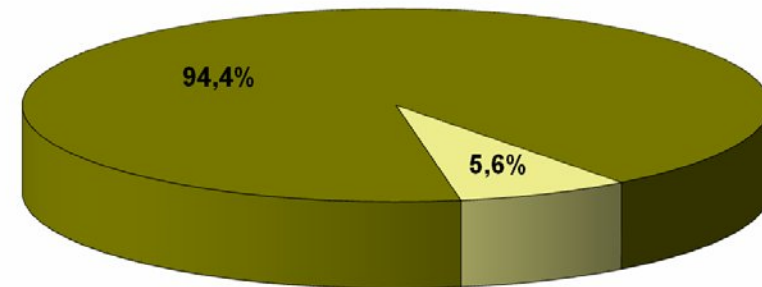
I en gran mesura

podríem dir emprenedora.

		Emprenedors en fase inicial		Emprenedors consolidats		Emprenedors han abandonat		Emprenedors potencials	
		Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home
Tipus de zona	Zona urbana	73%	67%	80%	73%	62%	43%	71%	73%
	Zona rural	27%	33%	20%	27%	38%	57%	29%	27%

GEM 2008

ACTIVITAT EMPRENEDORA - EMPRESES CREADES

Global Entrepreneurship Monitor - Catalunya 2009

El 2008, la taxa d'activitat emprenedora femenina catalana era la 3^a més alta de la UE.

El 2008, el 40% dels emprenedors consolidats a Catalunya eren dones.

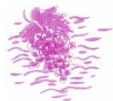
GEM 2008

GEM - Global Entrepreneurship Monitor – Catalunya 2009

- Proporció cada vegada **més elevada de dones** a mesura que s'avança en el procés de creació d'empreses.
- Pràcticament s'arriba a la **paritat** amb els homes en la fase del **nou empresariat** (empresa de menys de 42 mesos de vida).
- **Més emprenedores noves que naixents o potencials** = més perseverança a l'hora de crear les seves empreses, més compliment de les seves intencions empresarials.
- Les dones han patit una **disminució accentuada de la intenció emprenedora** i de la seva activitat com a empresàries naixents en els últims anys en comparació amb els homes.
- La **província de Lleida** destaca per una taxa de creació d'empreses alta entre les dones. És l'única província de Catalunya, i un dels pocs llocs d'Espanya, on l'emprenedoria femenina és superior a la masculina. Contràriament, a Barcelona la taxa femenina de creació d'empreses és la més baixa de les quatre províncies catalanes.

informació, orientació i formació per al foment de l'ocupació de les dones rurals

Fundació
Maria Rorelia Capmany

Fundació del
Món Rural

Generalitat
de Catalunya

Unió Europea
Fons social europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

“
a la feina
iguals
”

2007

2008

2009

RECERCA

Realitat sociolaboral

Cotitularitat

Nous Jaciments

GRUPS DE TREBALL.

Grup de treball

Grup de treball

Grups de treball territori

JORNADES D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES

1 jornada anual

1 jornada anual

1 jornada anual

FORMACIÓ / SENSIBILITZACIÓ

Implementació

Implementació

WEB

Alta

Manteniment

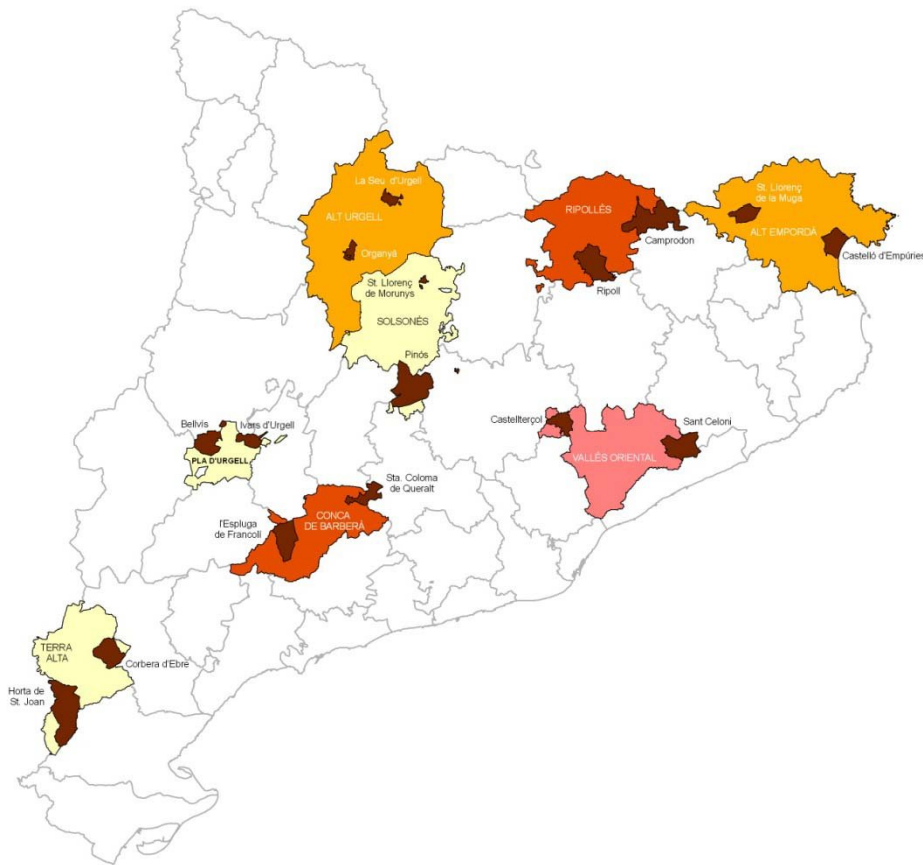
Xarxa i iniciatives rudones

Recerca

2007

Diagnosi de la realitat sociolaboral de les dones rurals a Catalunya 2007

Objectius:

- **Analitzar l'estructura socio demogràfica de les dones rurals catalanes i els trets mes significatius.**
- **Detectar els principals obstacles per a la inserció el manteniment o la promoció de les dones rurals al mercat laboral (TREBALL DE CAMP: comarques pilot-representatives)**

2007

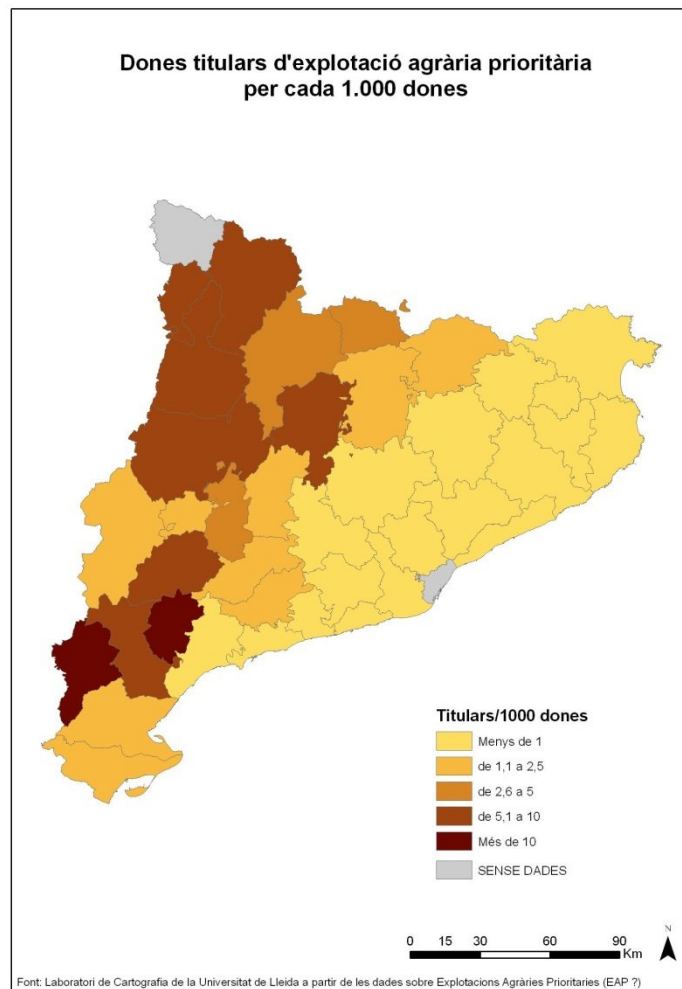
Diagnosi de la realitat sociolaboral de les dones rurals a Catalunya 2007

- La **singularitat territorial** és un element clau per planificar quins seran els filons d'ocupació a potenciar, i sota quina situació laboral.
- La tasca no remunerada al negoci familiar o l'explotació familiar i la tasca de cura a la llar és difícil de diferenciar per les dones enquestades. Aquest pot suposar el punt de partida de la **invisibilitat** de la seva activitat laboral, sobretot al sector primari.
- La **formació per a la incorporació o millora laboral** no està molt valorada, excepte en el cas de les dones joves. Calen estratègies adequades per apropar-la a les dones adultes i més grans.
- La dotació i adequació de **serveis a les persones** al territori és de cabdal importància per minimitzar l'impacte que tenen aquests dèficits en la incorporació, manteniment o promoció laboral de qualitat en les dones rurals d'aquestes comarques.
- Els **patrons de mobilitat**, sorgits de l'adaptació a una manca de xarxa òptima i adequada de transport públic, suposen un entrebanc afegit a la manca d'adequació de serveis a les persones al territori i, per tant, a l'objectiu de potenciar l'ocupació de les dones rurals.
- La **construcció social de gènere en un context rural** suposa unes oportunitats (capacitat d'adaptació i gestió, empoderament i emprenedoria), però també unes amenaces (pressió social provinent del bagatge històric). Cal trobar l'equilibri entre aquests dos pols, assolint-se així una situació afavoridora de la construcció dels nous papers socials i professionals de les dones rurals.

Recerca

2008

Dones i cotitularitat a les explotacions agràries catalanes

Objectiu:

Detectar la realitat catalana de la titularitat i la cotitularitat de les dones a les explotacions agràries i ramaderes i proposar mesures per a cobrir aquestes necessitats, des de l'òptica del Dret civil i la seguretat Social

1. DIAGNOSI DESCRIPTIVA.

Titularitat i cotitularitat a les explotacions agràries catalanes

2. ANÀLISI DE LA NORMATIVA

Dret civil / Seguretat Social

3. PROPOSTES DE MILLORA

2008

Dones i cotitularitat a les explotacions agràries catalanes

PROPOSTA DE MESURES "Dones i cotitularitat a les explotacions agràries catalanes" Rudona 2008

A condició del supòsit de cotitularitat/titularitat compartida de la dona a l'explotació:

Mesures positives genèriques	Particularitats. Configuració de l'explotació agrària com a:	Incentius i bonificacions en les quotes de cotització:
Ajuts directes. El Departament de Treball pot convocar ajuts per eradicar les discriminacions per raó de sexe en l'àmbit agrari, possibilitant l'accés de les dones a la cotitularitat de l'explotació agrària. Priorització en els ajuts agraris. Les explotacions agràries que tinguin com a cotitular una dona, incloenthi el supòsit de la societat civil conjunta, haurien de rebre una qualificació similar a la de les cooperatives o SATs a l'hora d'establir les priorititzacions d'ajuts de plans de millora d'explotació o similars. Beneficis fiscals Acordar reduccions o exempcions a l'impost de donacions i d'actes jurídics documentats pels supòsits de donació global de part de l'explotació agrària a l'altre membre de la parella. Activitats complementàries. Considerar el turisme rural i el treball d'artesania tradicional com activitats integrants de l'explotació agrària.	Explotació familiar agrària. Persona física.	- Incentiu a la incorporació (prioritzant dones de més de 50 anys)
	Comunitat de Bens	- Bonificació del 30% en la quota de cotització per a pagesos/es de fins a quaranta anys, extensibles en el cas de dones que s'afiliïn a la Seguretat Social tinguin l'edat que tinguin i durant 5 anys. - Establiment d'una sola cotització bonificada per a explotacions amb cotitularitat o titularitat compartida.
	Formes societàries: SCP. SAT	- En el cas que a la dona cotitular li faltin anys de còmput, es tindrà en compte i es podrà comptabilitzar l'excedent de còmput del seu cònjuge. - Revisió i millora del sistema de pensions per a les dones pageses, i/o almenys que a aquestes pensions se'ls apliqui un increment superior al que s'aplica a les pensions de carrera.

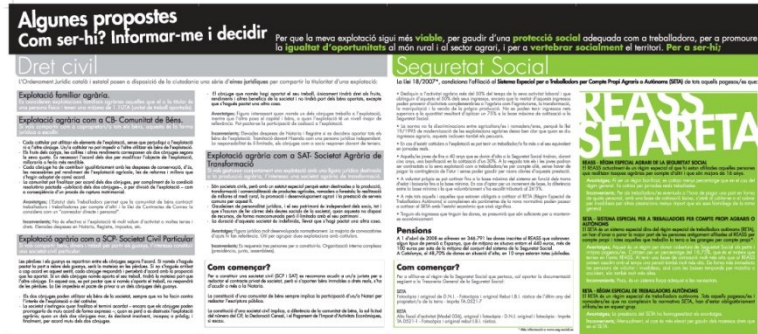
El 28/04/2009 es publica al DOGC :

Ordre TRE/195/2009, 15 d'abril,
per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió d'ajuts en règim reglat per a l'accés de les dones a la cotitularitat de les explotacions agràries com a fórmula d'integració laboral i visibilització de la dona rural de l'àmbit territorial català, i de convocatòria per a l'any 2009

2008

Dones i cotitularitat a les explotacions agràries catalanes

DIFUSIÓ

4000 quadriptic informatius enviats

300 informes de resultats enviats

Publicació íntegra de la recerca i els materials a www.rudona.cat

Recerca

2009

Noves oportunitats d'ocupació per a les dones rurals catalanes

Objectius:

- Detectar les oportunitats d'ocupació per a les dones rurals motivades pel desenvolupament del nous jaciments d'ocupació (NJO) en zones rurals;
- Analitzar les possibilitats de l'actual política de desenvolupament rural en l'enfortiment d'aquest jaciments i
- Valorar la incidència del desenvolupament dels nous jaciments d'ocupació en la cobertura de les necessitats

socials.

Els 5 elements del treball

- Món rural
- Dones
- Jaciments d'ocupació
- Política de desenvolupament rural (PDR)
- Cobertura de necessitats socials

1 Serveis de la vida diària

- Serveis a domicili
- Cura dels nens
- Ajut als joves amb dificultats d'inserció

2. Serveis de millora del marc de vida

- Millora de la vivenda
- Seguretat
- Transports col·lectius locals
- Revalorització d'espais públics urbans
- Comerç de proximitat

3. Serveis culturals i d'oci

- Turisme
- Sector audiovisual
- Valorització del patrimoni cultural
- Desenvolupament cultural local
- Activitats esportives

4. Serveis mediambientals

- Gestió de residus
- Gestió de l'aigua
- Protecció i manteniment de zones naturals
- Normativa i control de contaminació
- Noves energies

5. Valorització de productes locals

- Elaboració i comercialització de prod. alimentaris / artesanals no aliment.de qualitat
- Valorització dels espais naturals

6. Noves TIC

- Centre de teletreball
- Formació informàtica

A cada un dels àmbits li correspon una sèrie de jaciments, amb un total de 23.

Jaciments d'ocupació	Perfils de les ocupacions o llocs de treball detectats
1. Serveis de la vida diària	
<i>Serveis a domicili</i>	<i>Neteja, auxiliars sanitaris/es, sanitaris/es, administratius/ves</i>
<i>Cura dels nens</i>	<i>Puericultors/es, cangurs</i>
<i>TIC</i>	<i>Assessors/es informàtics/ques, dependents/es especialitzats/es</i>
<i>Ajut als joves amb dificultats d'inserció</i>	<i>Monitors/es, psicòlegs/gues</i>
2. Serveis de millora del marc de vida	
<i>Millora de la vivenda</i>	<i>Electricistes, fusters/es, constructors/es</i>
<i>Seguretat</i>	<i>Vigilants, porters/es, conserges</i>
<i>Transports col·lectius locals</i>	<i>Xofers, cobradors/es, acompanyants</i>
<i>Revalorització d'espais públics urbans</i>	<i>Constructors/es, jardineros/eres</i>
<i>Comerç de proximitat</i>	<i>Dependents/tes</i>
3. Serveis culturals i d'oci	
<i>Turisme</i>	<i>Guies, recepcionistes, serveis de neteja, restauradors/es, cambrers/es</i>
<i>Sector audiovisual</i>	<i>Locutors, tècnics/ques</i>
<i>Valorització del patrimoni cultural</i>	<i>Guies, artesans/es</i>
<i>Desenvolupament cultural local</i>	<i>Guies, bibliotecaris/es</i>
<i>Activitats esportives</i>	<i>Monitors/es, professors d'esports, entrenadors/es</i>

4. Serveis mediambientals	
<i>Gestió de residus</i>	<i>Tècnics/ques, administratius/ves</i>
<i>Gestió de l'aigua</i>	<i>Tècnics/ques, administratius/ves</i>
<i>Protecció i manteniment de zones naturals</i>	<i>J ardiners,/es constructors/es</i>
<i>Normativa i control de contaminació</i>	<i>Vigilants, certificadors/es</i>
<i>Noves energies</i>	<i>Instal·ladors/es</i>
5. Valorització de productes locals	
<i>Elaboració i comercialització de productes alimentaris de qualitat</i>	<i>Processadors/es d'aliments, elaboradors/es, certificadors/es, dependents (agrobotigues)</i>
<i>Elaboració i comercialització de productes artesanals no alimentaris</i>	<i>Artesans/es, dependents/es</i>
<i>Valorització dels espais naturals</i>	<i>J ardiners/es, guies, monitors/es activitats</i>
6. Noves TIC	
<i>Centre de tele-treball</i>	<i>Tècnics/ques, administratius/ves</i>
<i>Formació informàtica</i>	<i>Ensenyants</i>

Traducció d'aquests NJO i ocupacions a les tres comarques seleccionades

2009

Noves oportunitats d'ocupació per a les dones rurals catalanes

DIFUSIÓ

400 informes de resultats enviats. Publicació íntegra de la recerca i els materials a www.rudona.cat

FMR 2010-2011. Nous models econòmics amb perspectiva de gènere al món rural:

Dones i serveis d'atenció a les persones al món rural català.

Models de gestió empresarial: Aproximacions des del Cooperativisme.

- Visibilitzar i professionalitzar
- Presència a l'espai públic (sector agrari)
- Dinamització econòmica i emprenedoria
- Nous jaciments d'ocupació: cobrir necessitats socials generant ocupació.

OBJECTIUS

Objectiu general

Definir i elaborar un model integrat d'implementació de **serveis d'atenció a les persones al món rural català**, que sigui generador d'ocupació per a les dones rurals a través del cooperativisme agrari.

Objectius específics

1. Dissenyar i dur a terme el seguiment i l'avaluació d'un model empresarial amb base a les **cooperatives agràries**.
2. Detectar les **necessitats d'ocupació** de les dones rurals i els perfils més idonis per a fer propostes d'inserció al nou jaciment d'ocupació d'atenció a les persones.
3. Detectar les **necessitats d'atenció a les persones del món rural català** que no cobreix o que cobreix parcialment el sector públic i delimitar aquells sectors o activitats que tenen cabuda al mercat a través dels mecanismes que ofereix la cooperació pública-privada.
4. Implementar el projecte (prova pilot). 2011

FASES I PLÀ DE TREBALL. 2010

Justificació, disseny i metodologia

DIAGNOSI i INFORME MODELS EMPRESA

SELECCIÓ TERRITORIAL

DIFUSIÓ I JORNADA

Implementació i seguiment . 2011

BENEFICIARIS / ES

Beneficiaris /es directes:

1. Les dones de les zones pilot seleccionades i del target group seleccionat.
2. Les cooperatives agràries de les zones pilot seleccionades
3. Les persones dependents de les zones pilot seleccionades.

Beneficiaris /es indirectes:

4. La resta d'agents iguals d'altres zones, on el model es podrà extrapolar.

Fundació del
Món Rural

Dones i serveis d'atenció a les persones al món rural català

Models de gestió empresarial:
Aproximacions des del
Cooperativisme

Diagnosi

detecció de
necessitats al territori

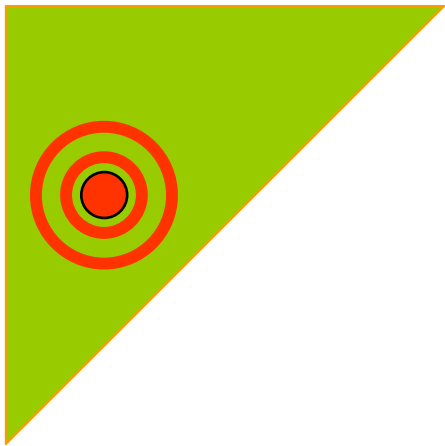
INDICADORS DEMOGRÀFICS: envelliment, dependència...

LA RURALITAT; densitat de població, dispersió territorial...

EQUIPAMENTS SERVEIS SOCIALS; residències, centres de dia, serveis socials at. Primària, at. domiciliària...

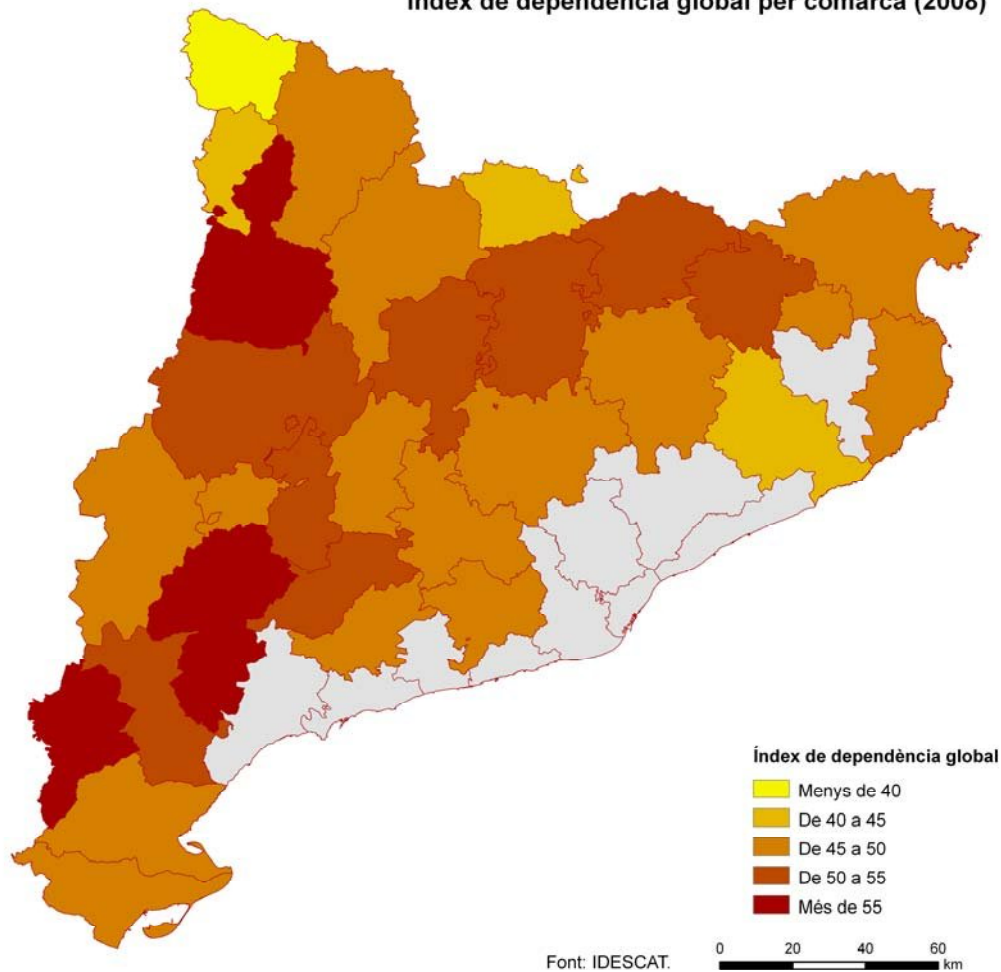
ATUR FEMENÍ: edats

COOPERATIVES AGRÀRIES; tipus i sòcis/es

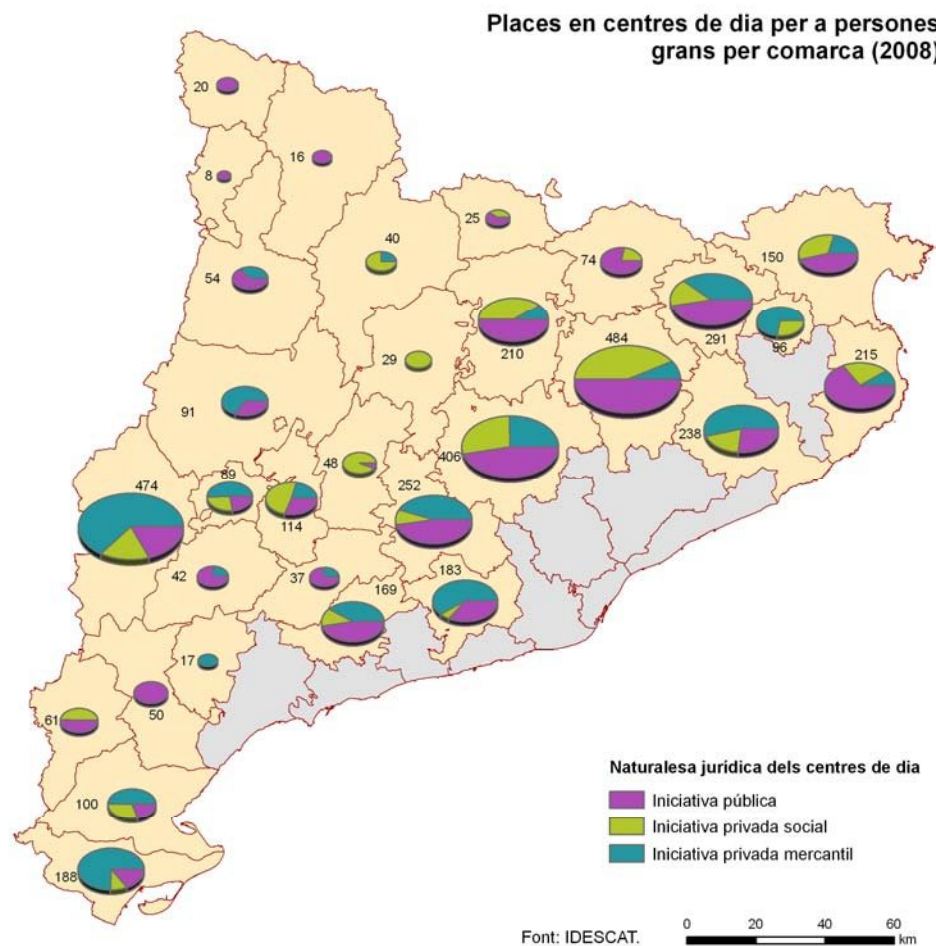
INDICADORS DEMOGRÀFICS: EXPLORANT EL NIVELL DE DEMANDA

Índex de dependència global per comarca (2008)

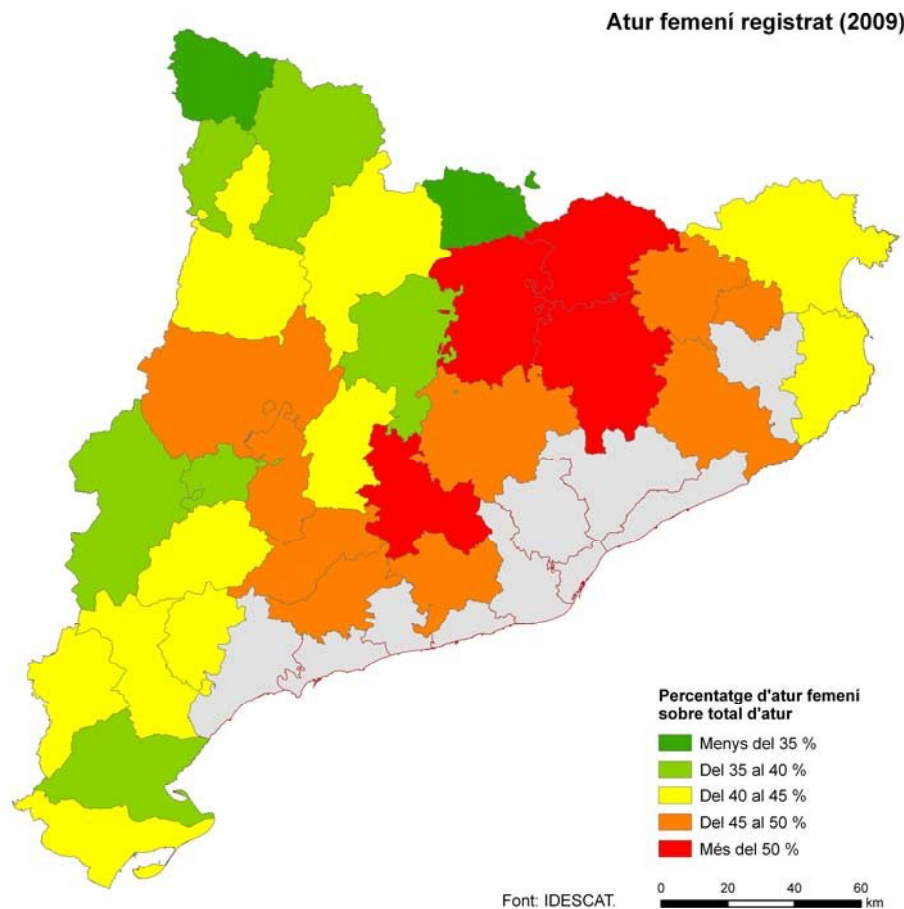
- Envel·liment i pressió de la població no productiva sobre la productiva: Pallars Jussà i la Terra Alta (>60), i les Garrigues i el Priorat (>55)
- Població inactiva (juvenil i senil) > 50%:
  - Interior de les comarques de Tarragona.
  - Perifèriques del Pla de Lleida.
  - Bona part del Prepirineu i el Pirineu.

DOTACIÓ D'EQUIPAMENTS DE SERVEIS SOCIALS

- **Més dotació:** Segrià, Bages i Osona >400 places i la major part de les comarques gironines i del segon arc metropolità >150 places.
- **Menys dotació :** Pirineu i interior de les comarques tarragonines (< 100 places). Priorat, Alta Ribagorça, Pallars Sobirà, Val d'Aran < 20 places.
- - dotació, + Iniciativa pública. (Exclusivament a Val d'Aran, Alta Ribagorça, Ribera d'Ebre).
- Iniciativa privada social 100%: Solsonès.
- Iniciativa privada mercantil 100%: Priorat

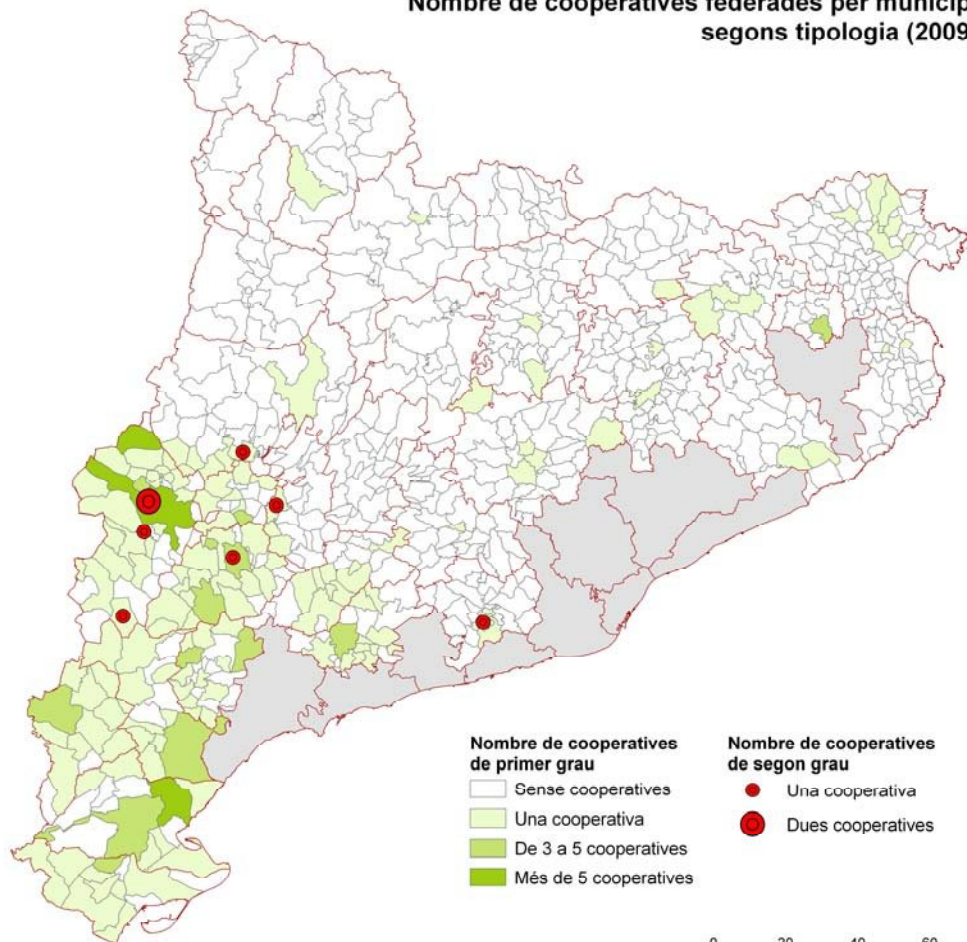
L'OCUPACIÓ EN TEMPS DE CRISI

- L'Anoia, l'Osona, el Berguedà i el Ripollès són comarques on l'atur es predominantment femení (més del 50 % de dones aturades sobre el total d'aturats).
- En les comarques de major implantació turística del Pirineu (Val d'Aran o la Cerdanya), el percentatge d'aturades no arriba a un terç del conjunt d'atur de la comarca.

EL COOPERATIVISME AGRARI

Nombre de cooperatives federades per municipi
segons tipologia (2009)

Font: Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya

0 20 40 60 km

- Principal zona: Pla de Lleida, les Terres de l'Ebre i l'interior de les comarques tarragonines.
- Pes molt menor en les comarques centrals i gironines, i sobretot en les comarques pirinenques.
- Cooperatives de segon grau: plana de Lleida.

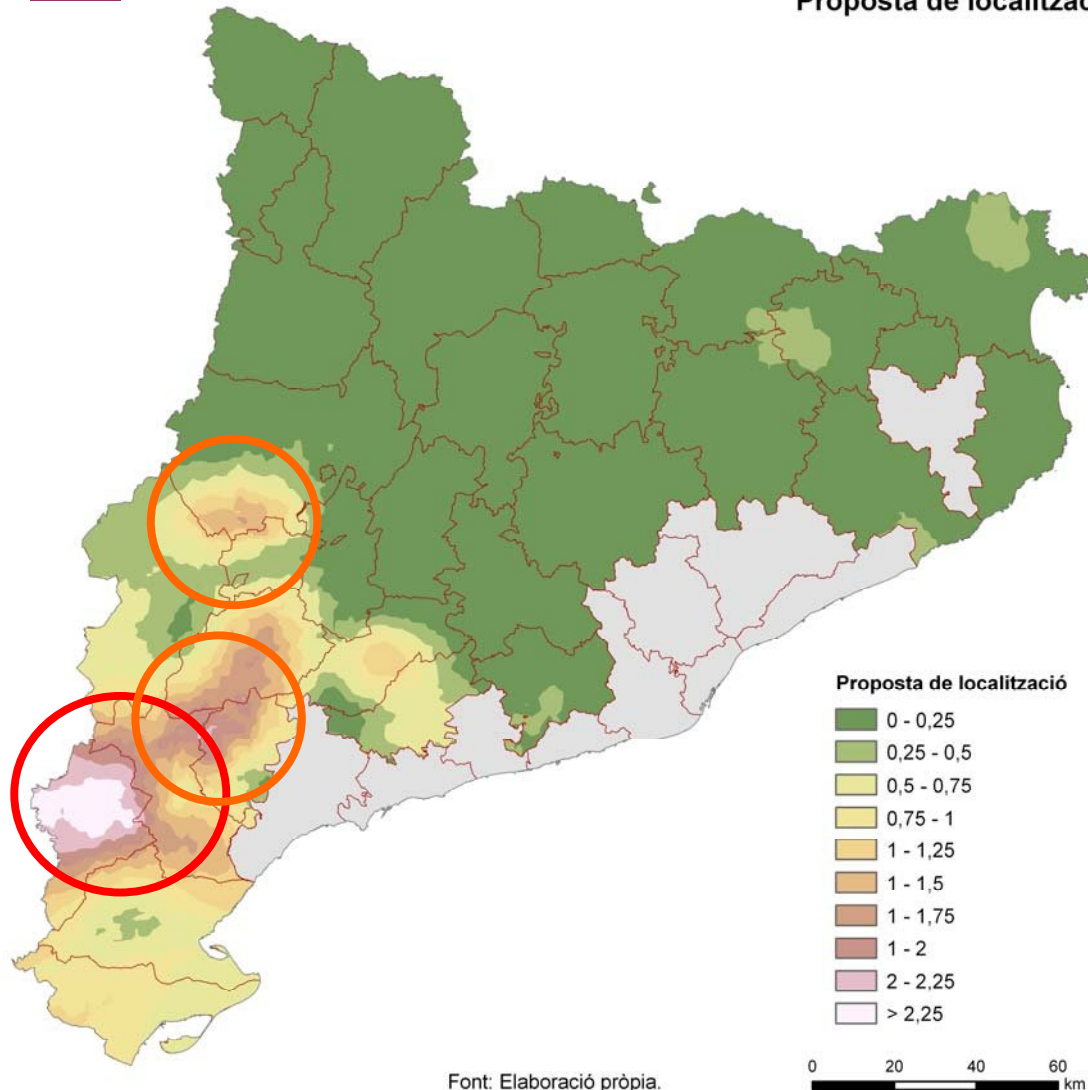
PROPOSTES DE LOCALITZACIÓ

•Ubicació ideal a partir de l'encreuament de:

- El **nivell** d'equipaments d'atenció a les persones grans i dependents;
- La **necessitat** que hi ha d'aquests equipaments (estructura de la població i demanda Llei de la Dependència);
- Un **atur** elevat, especialment entre les dones;
- L'existència en el territori de **cooperatives agràries** com a estructura prèvia ;

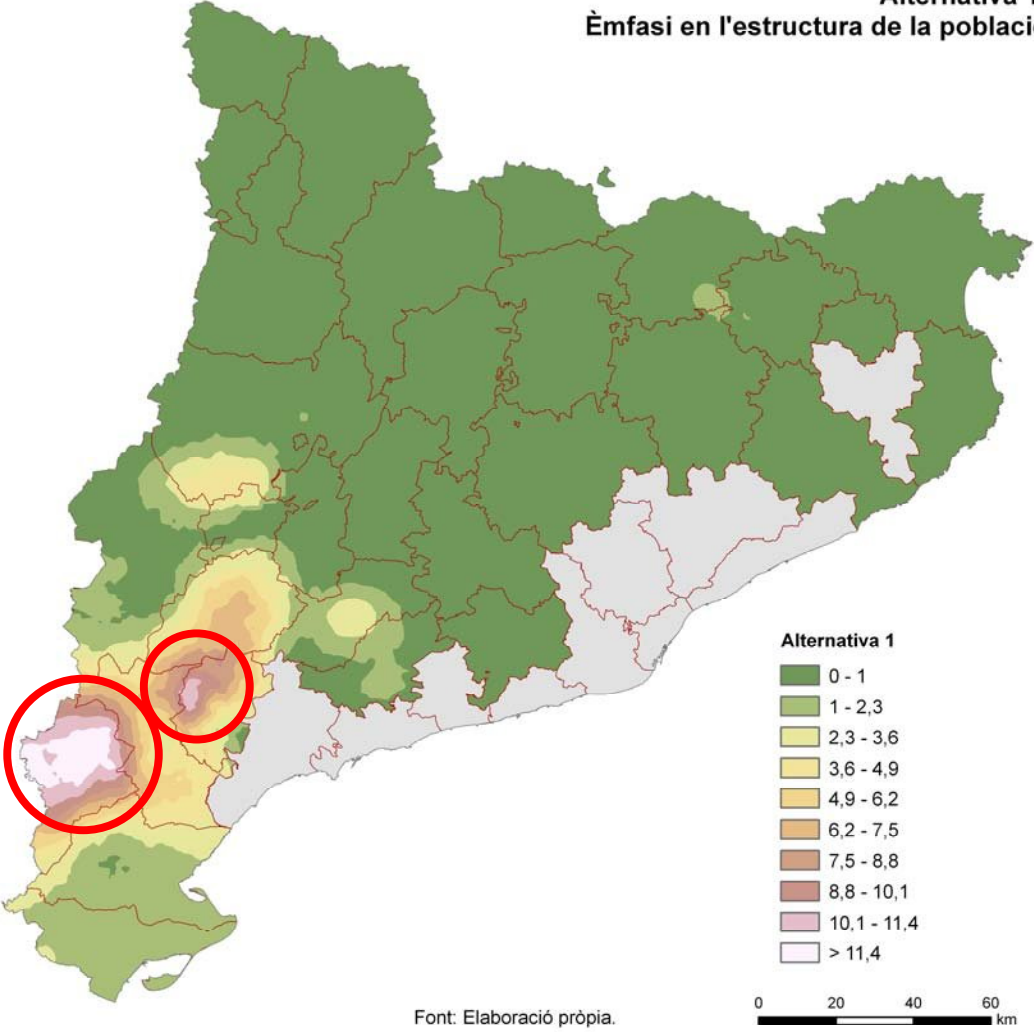
Mètode geostatístic per mapificar els resultats i poder destacar la zona o zones més adequades

Proposta de localització

- Centre de la comarca de la Terra Alta (Batea i Vilalba dels Arcs).
- Intersecció de les comarques de les Garrigues, el Priorat i la Ribera d'Ebre.
- Sud de la Noguera
- Dades. Cal feedback amb el territori. Massa crítica.
- Condició: cooperatives agràries. Cal estudiar les zones on la seva implantació és més feble.

**Alternativa 1:
Èmfasi en l'estructura de la població**

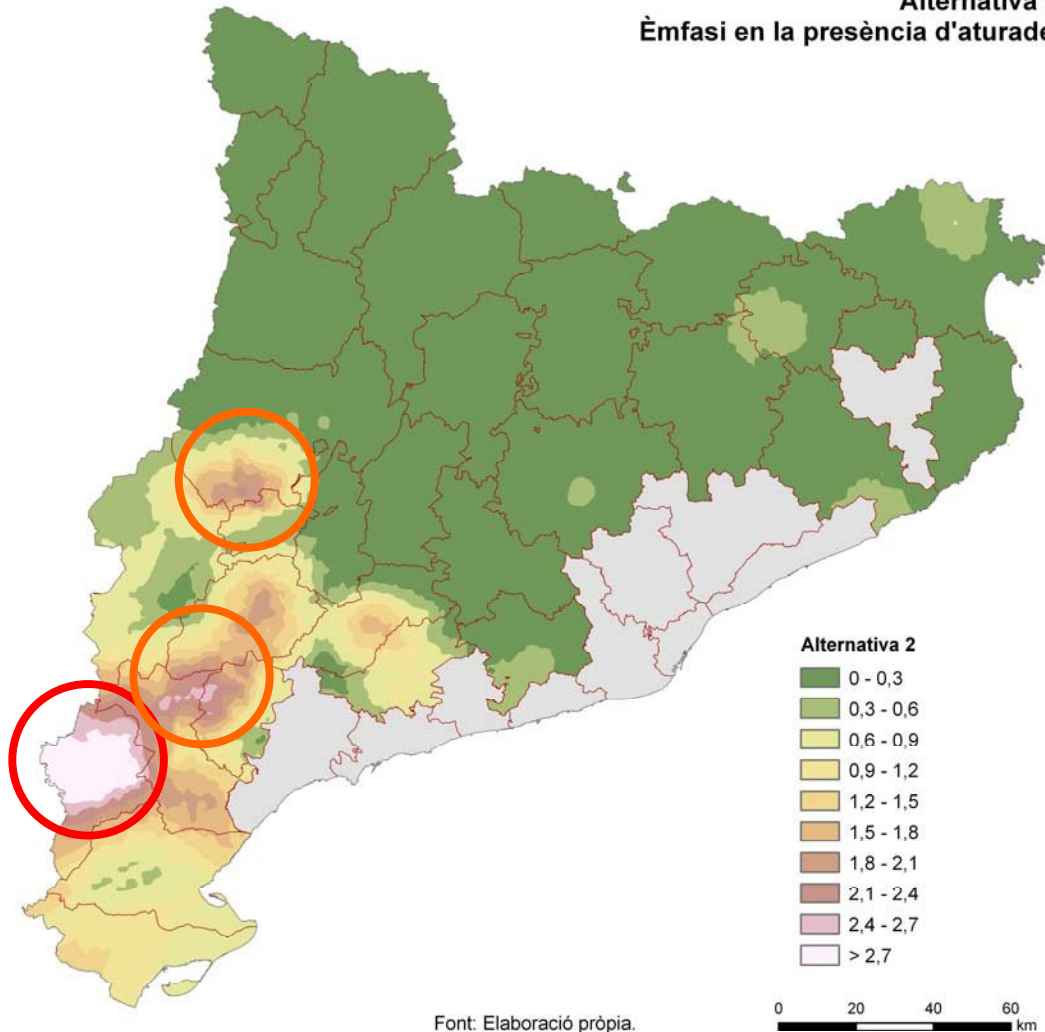

Font: Elaboració pròpia.

- Centre de la Terra Alta.
- Nord-oest del Priorat

**Alternativa 2:
Èmfasi en la presència d'aturades**

- Centre de la Terra Alta.
- La Ribera d'Ebre, el Priorat, les Garrigues, el sud de la Noguera, i en menor mesura, la Conca de Barberà, l'Alt Camp, el Baix Ebre, el Montsià i el sud del Segrià

Fundació del
Món Rural

Dones i serveis
d'atenció a les
persones al món
rural català

Informe
“Models de gestió
empresarial.
Aproximacions des
del cooperativisme agrari”
Recomanacions i propostes

Model a aplicar a un projecte
empresarial basat en :

els serveis a les persones

en l'àmbit rural

i des del cooperativisme

Formulacions des del cooperativisme. Focalitzacions des del cooperativisme agrari	
Cooperativa agrària ja creada	Nou producte / servei Nova secció
Cooperativa agrària nova	Nou producte / servei Nova secció Col·laboració amb la cooperativa agrària precedent
Cooperativa de treball associat nova	Col·laboració amb la cooperativa agrària precedent
Cooperativa de consum nova	Col·laboració amb la cooperativa agrària precedent
Cooperativa de serveis nova	Formada per cooperatives agràries, de treball i de consum
Cooperativa mixta nova	Agrària + treball associat Agrària + treball associat + consum
Formes de col·laboració	
Convenis intercooperatius	Entre cooperatives
Unió temporal d'empreses	Entre empreses cooperatives i no cooperatives
Cooperativa de segon grau	Cooperativa primer grau + socis de treball + entitat o persona jurídica (pública o privada) + socis col·laboradors
Grup cooperatiu	Diverses societats cooperatives + empresa cooperativa cap de grup

SocialCOOP

Prova pilot 2011

Atendre les persones
Generant ocupació femenina
A través del cooperativisme agrari

- **Objetiu general**

Implementar una iniciativa innovadora al territori que pugui cobrir les necessitats socials de les persones grans, i generi ocupació femenina a través del cooperativisme agrari.

ASOCIACION GALEGA DE COOPERATIVAS AGRARIAS

cooperativas
agro-alimentarias
Principado de Asturias

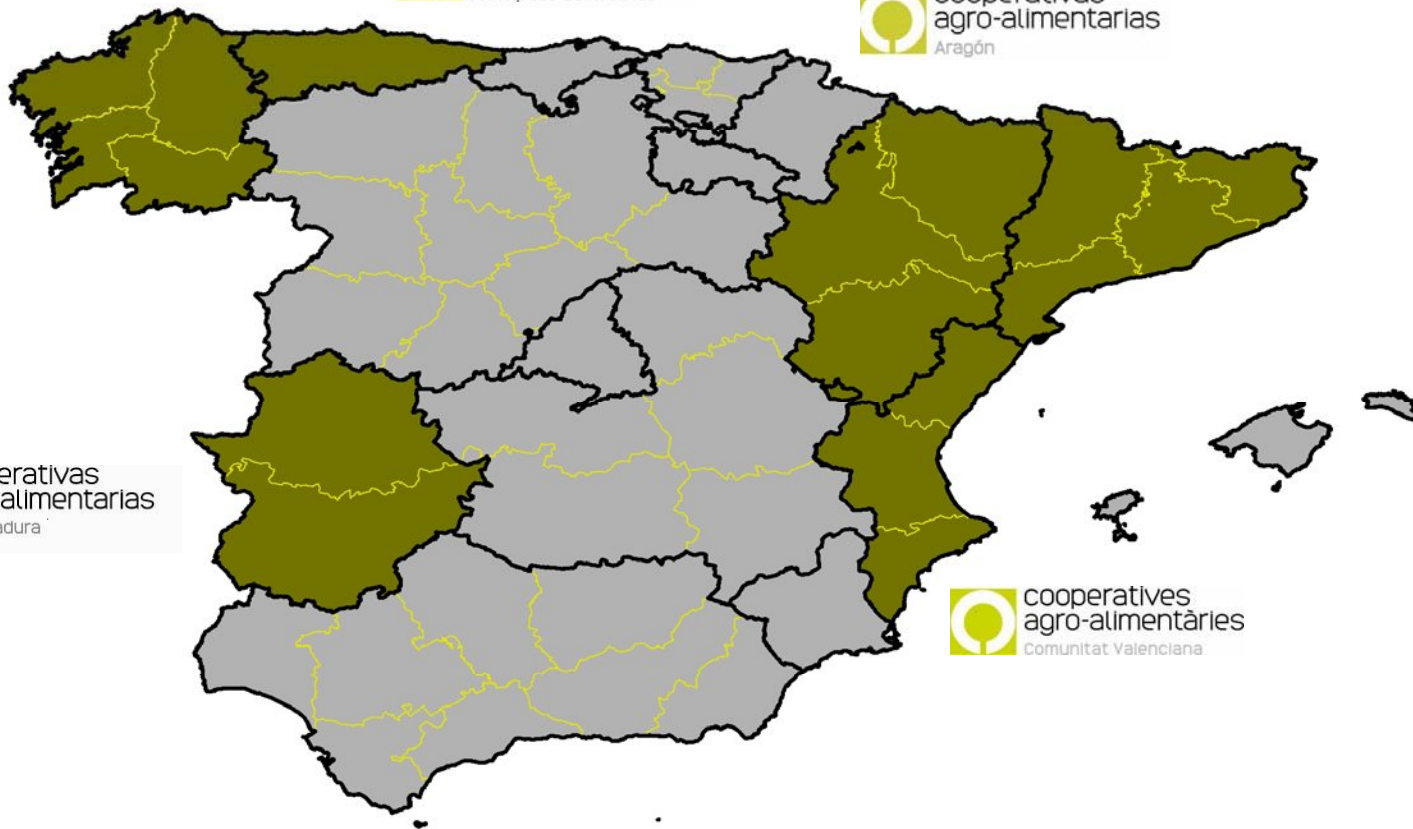
cooperativas
agro-alimentarias
Aragón

cooperativas
agro-alimentarias
Extremadura

cooperatives
agro-alimentàries
Comunitat Valenciana

2011

CAT

DIAGNOSI DETECCIÓ DE NECESSITATS
INFORME MODELS EMPRESARIALS
JORNADA PRESENTACIÓ

LOCALITZACIÓ DE LA PROVA PILOT
IMPLEMENTACIÓ.ASSESSORAMENT,
SUPORT, PLA D' EMPRESA

Cooperatives
reactives. Zona
vulnerable (1).

Cooperatives
proactives.(2)

CCAA

DIAGNOSI DETECCIÓ DE NECESSITATS
INFORME MODELS EMPRESARIALS
JORNADA PRESENTACIÓ

LOCALITZACIÓ DE LA PROVA PILOT
IMPLEMENTACIÓ.ASSESSORAMENT,
SUPORT, PLA D' EMPRESA

CATALUNYA

RESULTATS:

- DOCUMENT; COMPILACIÓ DETECCIÓ DE NECESSITATS AL TERRITORI: Resultats, confluències i singularitats de les 6 CCAA implicades
- DOCUMENT; RECURS DE BONES PRÀCTIQUES SOCIAL COOP en emprenedoria social (CAT/ SPN/ UE)
- COOPERATIVES:
  - Estudi de mercat.
  - Reorganització interna.
  - Pla de viabilitat.
- INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES A BÉRGAMO, ITALIA.
- SENSIBILITZACIÓ: 2 JORNADES AL TERRITORI.
- ABAST I IMPACTE POTENCIAL A CATALUNYA: 1.133 persones (persones grans (socis/es o no) i dones aturades.

ARAGÓ, ASTÚRIES, EXTREMADURA, GALÍCIA I VALENCIA.

RESULTATS:

- **5 DOCUMENTS DIAGNOSIS –DETECCIÓ DE NECESSITATS “DONES I SERVEIS D’ATENCIÓ A LES PERSONES AL MÓN RURAL”.**
- **5 DOCUMENTS “MODELS DE GESTIÓ EMPRESARIAL. APROXIMACIONS DES DEL COOPERATIVISME AGRARI”**
- **CAPACITACIÓ EN CARTOGRAFIA I SIG I MODELS DE DESENVOLUPAMENT TERRITORIAL.**
- **SENSIBILITZACIÓ: 5 JORNADES DE PRESENTACIÓ.**
- **ABAST I IMPACTE POTENCIAL A ESPANYA:**
  - **Dones: 385.338**
  - **Persones grans: 1.244.898**
  - **Cooperatives agràries: 671**

COMPILACIÓ DE RESULTATS.

DIAGNOSI

**3. DETECCIÓ DE NECESSITATS AL TERRITORI:
Resultats, confluències i singularitats.**

**3. DETECCIÓ DE NECESSITATS AL TERRITORI:
Resultats, confluències i singularitats.**

**3.1. INDICADORS DEMOGRÀFICS: EXPLORANT EL
NIVELL DE DEMANDA**

3.2. DOTACIÓ D'EQUIPAMENTS DE SERVEIS SOCIALS

3.3. L'OCUPACIÓ EN TEMPS DE CRISI

3.4. EL COOPERATIVISME AGRARI

6. PROPOSTES DE LOCALITZACIÓ

7. POTENCIALITATS DEL MODEL.

ABANS DE COMENÇAR

La realitat sociodemogràfica que vé: el sobreenvelliment

INE (octubre 2011)

Avui:

- El **28 %** de les persones a Espanya tenen **més de 80 anys**.

Demà:

- A partir del **2019**, a Espanya hi haurà **més defuncions que naixements**.
- **En 10 anys**, a Espanya hi residiran **1,4 milions de persones de més de 64 anys** (17,8% més que ara)

Les persones grans...

- Prefereixen que les cuidin familiars (cultura amb un fort valor de suport generacional), el cònjuge (45%), els fills (21%)

ABANS DE COMENÇAR

La les zones rurals?

- Avui: **Municipis de menys de 5.000 habitants: el 18% dels habitants son majors de 70 anys**, sobretot dones.
- Una de cada 5 dones rurals espanyola és vella.
- El **sobreenvelliment demogràfic** és una tendència constant en municipis de menys de 2.000 habitants, gairebé proporcional en relació a la mitja espanyola

3.1. INDICADORS DEMOGRÀFICS: EXPLORANT EL NIVELL DE DEMANDA

Sobreenvelliment, dispersió, dependència: **CONFLUÈNCIES:**

Tots els índexs d'envelliment, sobreenvelliment i dependència global: molt alts i superen les mitjanes de les CCAA. **Tendència a l'envelliment de les zones rurals amb un fort caràcter agrari.**

Les zones vulnerables de les CCAA participants en el projecte són zones que, **històricament, han patit processos de despoblament.**

Tendència a **l'augment de l'envelliment** a mesura que s'allunyen dels pols d'atracció urbans.

Sol · licituds Llei dependència: Alt% de valoracions amb dret davant de les sol · licituds (> 60%). No igual a la precepció. Feminització.
Més sol · licituds relatives a més ruralitat de base agrària, sense possibilitats de rejuveniment.
Actual problema de desplegament de la llei-solució?

Més entitats singulars de població: zones de muntanya (envellides, poc denses ...)

Sobreenvelliment, dispersió, dependència:

SINGULARITATS:

Més envelliment: zones de muntanya (per exemple Zona occidental Astúries i est de la província de Lugo).

Astúries: índexs més elevats d'indicadors demogràfics (majoria Consells entre 500 i 800% envelliment), amb casos extrems i atomitzats.

Trobem zones amb un **passat de despoblament** (dèficit estructural), que reapareixen com a zones vulnerables;

- *Comarques més orientals de la província de Lugo (Comarques de Fonsagrada, Us Ancares, Quiroga, Terra de Trives i Terra de Caldelas, confrontant amb valors alts d'Astúries. (> 500%).*
- *Cas del Maestrat i interior de Castelló, encara que no tan dràstic.*
- *Aiguabarreig Osca-Alta Ribagorça ...*

Dependència: No sempre les comunitats més envellides (Astúries, Galícia) són les que tenen més sol·licituds, com semblaria lògic. Ritme aplicació autonòmic de la Llei.

3.2. DOTACIÓ D'EQUIPAMENTS DE SERVEIS SOCIALS

Dotació desigualment distribuïda: CONFLUÈNCIES:

Marc legislatiu descentralitzat.

Serveis socials: NJO

- Sistema sustentat en: **sacrifici familiar (treball no remunerat)** i intervenció del sector públic.
- **Crisi actual:** complica el binomi envelliment i sostenibilitat de programes socials. Zones més envellides, problemàtica més urgent.
- S'han analitzat serveis (d'iniciativa pública, privada social i mercantil) per a majors i persones amb discapacitat: **tendència dual i zonal:**

Zones molt rurals;

Poca o nul.la dotació + iniciativa pública + especialitzada (casos greus)
(Galícia, Astúries vs Extremadura). Economia submergida?

Zones rurals intermèdies;

Més dotació però incapacitat d'atendre el volum. Mixt. (Coexistència a Catalunya).

Dotació desigualment distribuïda:

SINGULARITATS:

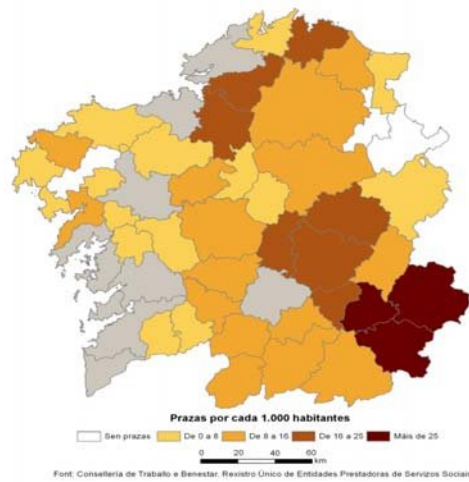
Sensibilitat en CCAA amb zones rurals molt envellides i disperses,
no sempre en implementació (zona occidental d'Astúries).

Sistema de serveis socials; cartera de serveis (persones grans) adaptat, però no en zones rurals:

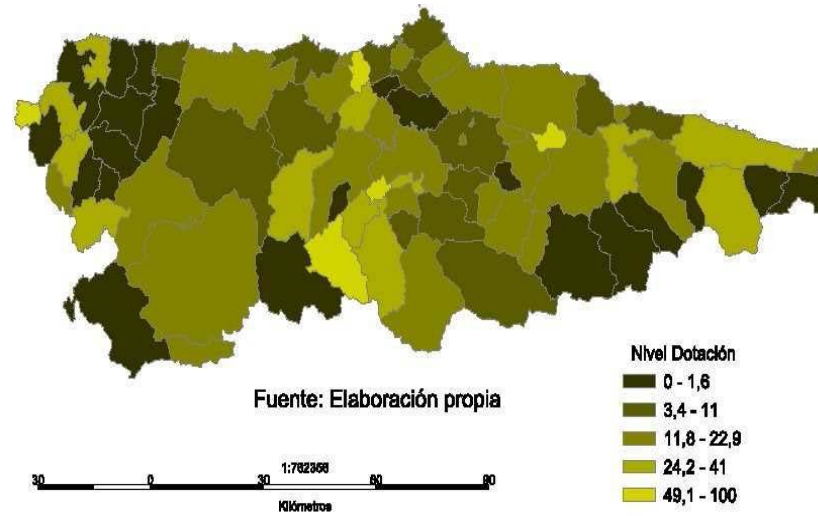
Ex: Programa "Menjar a casa" i Major a casa ", a la Comunitat Valenciana. Implementació ajuntaments amb copagament.

Zones **menys denses, muntanya / agràries**, més dificultat per cobrir les necessitats d'atenció.
Solucions innovadores i sostenibles.

GALICIA. Nivel de dotación para personas mayores y disminuidas por cada 1.000 habitantes

Nivel de dotación para personas mayores y disminuidas

3.3. L'OCUPACIÓ EN TEMPS DE CRISI

Atur femení rural: CONFLUÈNCIES:

Dades desagregades territorialment i per sexe. Estadística oficial.

Biaix: Economía submergida, SOBRETOT, en zones rurals (agràries).

Les cuidadores informals són dones.

Costa més distingir entre treball formal i informal en zones rurals?

Atur i franges d'edat;

- **Menys 25 anys:** baix. Distribució territorial més homogènia.
- **25 - 45 anys,** valors més alts, però concentrats en pols atracció.
- **+ 45 anys:** Menys parades en zones rurals, i concentrades en pols atracció.

Atur femení rural:
CONFLUÈNCIES:

Com es comporta l'atur a les comunitats amb ruralitat més profunda (+ sector primari)?

Hi ha poques joves i les grans no ho demanen.

En comunitats o zones amb una ruralitat més intermèdia, l'atur femení es concentra en **zones d'atracció urbanes (Catalunya).**

A mesura que augmenta la **ruralitat, disminueix l'atur de les dones de + 45 anys**

3.4. EL COOPERATIVISME AGRARI

El cooperatiuisme agrari: CONFLUÈNCIES:

En general, les zones rurals tenen **cooperatives de primer grau**.

Les **zones de muntanya** presenten una incidència inferior. Altres solucions.

Els **socis viuen** el en municipi o adjacent?

No correlació entre la **presència de sòcies i la seva implicació** real.

El cooperativisme agrari: **SINGULARITATS:**

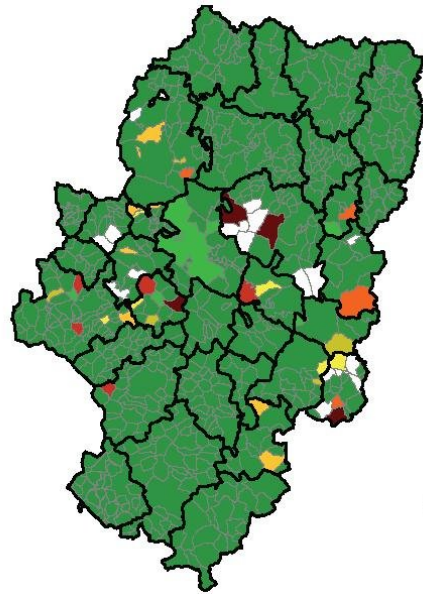
Impacte del cooperativisme agrari:

Comunitats amb distribució molt homogenia i amb una influència profunda.

(Per exemple la Comunitat Valenciana, on un 10% de la població rural és soci/a d'una cooperativa agrària, en molts casos el 25%)

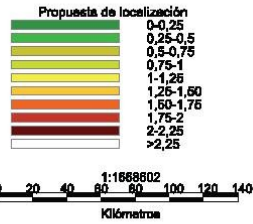
Busquen altres barems que delimitin l'àrea d'intervenció.

- **6. PROPOSTES DE LOCALITZACIÓ**

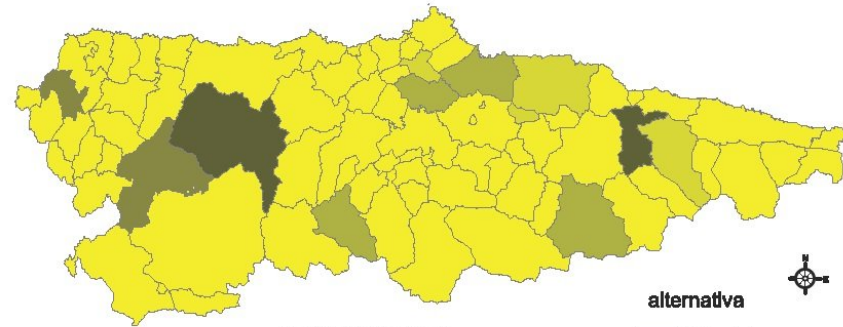

ARAGÓ

PROPUESTA DE LOCALIZACIÓN

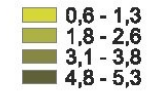

PRINCIPAT D'ASTÚRIES

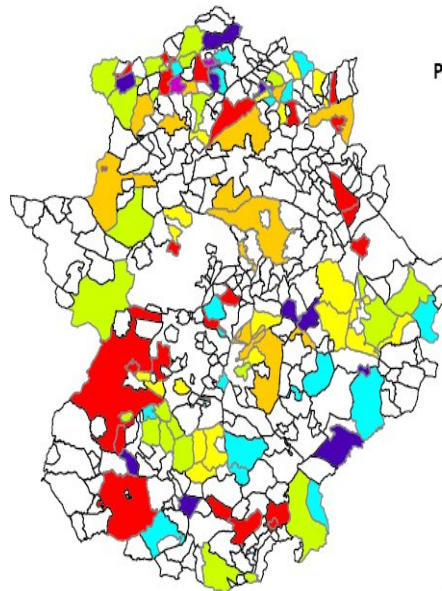

metodo Social Coop

alternativa

EXTREMADURA

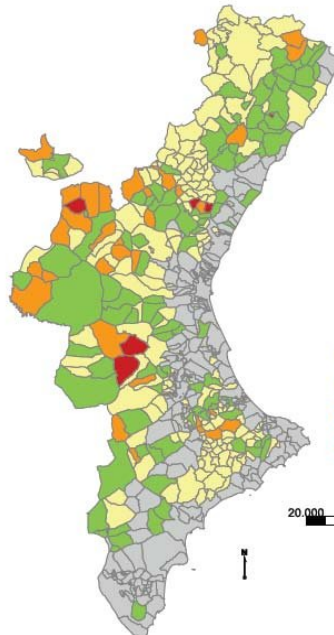
Propuesta de localización

Propuesta de localización

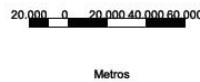
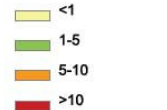

Fuente: Elaboración propia

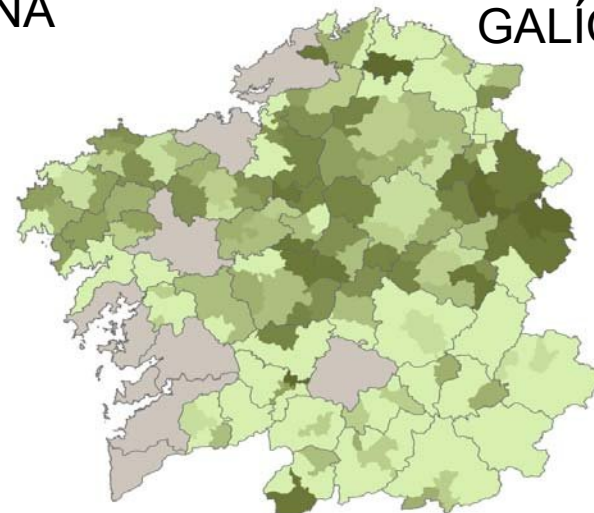
COMUNITAT VALENCIANA

Propuesta de localización

GALÍCIA

Proposta

• 7. POTENCIALITAT DEL MODEL. REPTES

- NECESSITATS SOCIALS CREIXENTS:

- Món rural sobreenvellit amb tendència creixent (*muntanya*)
- Despoblamiento. (*muntanya, meseta*)
- Frenar la deslocalització i estacionalitat de l'ocupació femenina i rural.

- NECESSITAT DE REACTIVACIÓ ECONÒMICA i GENERACIÓ D'OCUPACIÓ:

- Polítiques actives d'ocupació = Les necessitats socials creixents i agudes poden generar ocupació.
- Professionalització i formalització del treball que realitzen les dones en l'àmbit rural. Formació.

- **ESTAT DEL BENESTAR: COM ES PAGA ARA?**
  - **Insostenibilitat econòmica** del sistema per tendència demogràfica.
  - **Crisi econòmica**; complica el finançament, inclús del sistema de pensions.
  - És necessària una estratègia a llarg termini.
  - El mercat no cobreix eficaçment les necessitats de la població gran rural.
Desprotecció afegida.
  - Clau: aparició de productes o entitats/institucions/models de gestió més adaptats .
  - **Serveis especialitzats** no arriben. Nous models de prestació i implementació.

- **Cooperatives agràries: diversificació i implicació socis/es amb el territori.**

• 7. POTENCIALITAT DEL MODEL. COM?

- RURAL = OPORTUNITAT?

Desagrarització, deslocalització-relocalització, desindustrialització...poden ser avui mes que mai, reinterpretats.

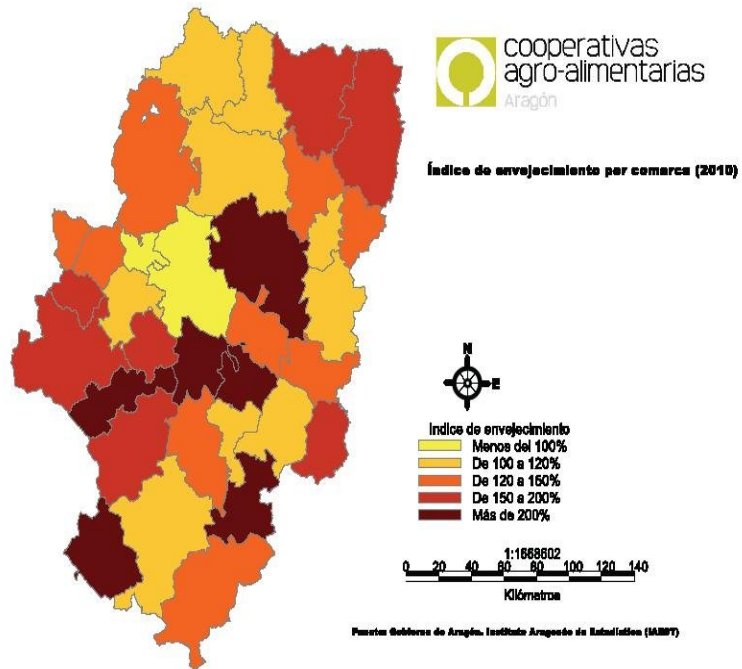
En general;

-Zones rurals **nous actius** valorats (paisatgístics, multifuncionalitat, noves activitats econòmiques, producció i alimentació, sectors innovadors-energies renovables) Zones vulnerables, **políticas y programas de ayuda** (Leader, zonas de montaña..).

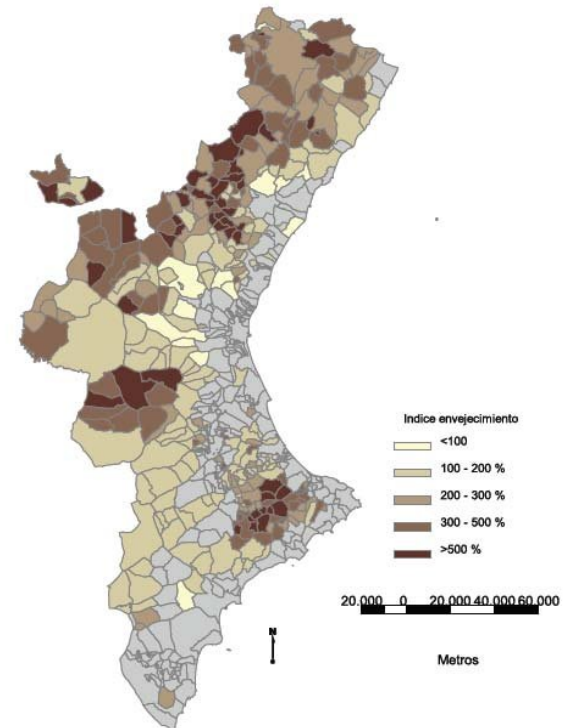
-Ajudes rurals a més de sectoriales.

- Escenaris amb **integració productiva-residencial**, de nou local?
- **SINGULARITAT TERRITRORIAL, PROJECTES A LA CARTA, DIMENSIONAR INICIATIVES, APRFITAR SINÈRGIES.**
  - Conscients de l'herència i la tendència.
  - Trobar actius: zones receptores més que expulsores.
  - Afavorir l'ocupació (femenina), i la migració de retorn.
- **Cooperació** – zones vulnerables compartides a més d'històriques (munanya, ajudes DR...)
  - Projectes comuns? Ex. Sobreenvelliment; Maestrat (Aragó i Comunitat Valenciana), Comarques de Lugo i Asturies occidental.

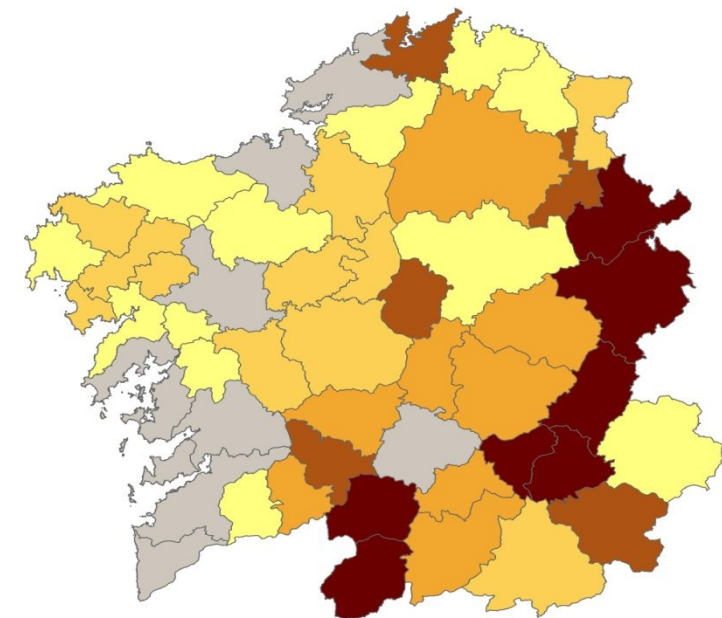

Mapa 1. Índice de envejecimiento por municipio

Mapa 1: Índice de envejecimiento por comarca

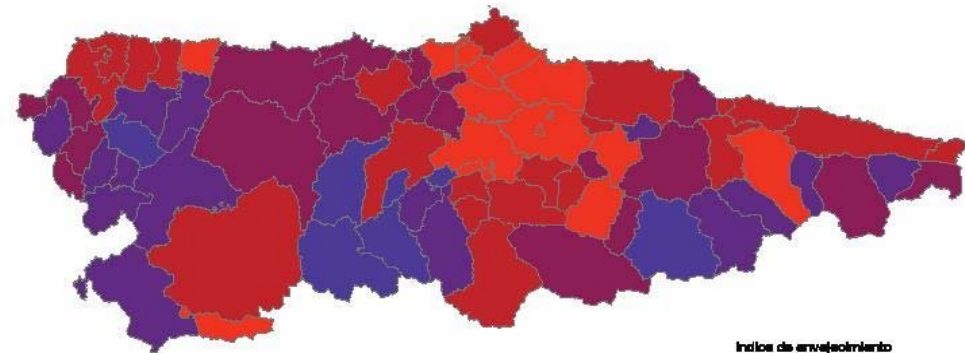

índice de envejecimiento

Menos de 250 %	De 250 a 350 %	De 350 a 450 %	De 450 a 550 %	Más de 550 %

0 20 40 60 km
Font: IGE

a Índice de envejecimiento por municipio (2010)

Índice de envejecimiento

Menos de 200%
De 200 a 320 %
De 320 a 600 %
De 500 a 800 %
De 800 a 1300 %

0 20 40 60
1:788520
Kilómetros
Fuente: SADEI

NOU ESTAT DEL BENESTAR

Anticipar-nos a un escenari complex: Garantitzar l'atenció amb models innovadors i noves fórmules de cooperació públic-privada i solucions adaptades a cada realitat territorial.

Implicació de nous agents privats en la prestació i finançament: Cooperatives agràries.

NOUS ACTORS

Existència de cooperatives agràries: criteri, biaix en zones amb necessitats.

Importància de las característiques de les cooperatives agraries (sectorial, localització dels socis/es, zones rurals ...).

MODELS EMPRESARIALS

- Normativa sobre Serveis Socials a Catalunya

Llei 12/2007 de Serveis Socials

Decret 142/2010, Cartera de Serveis Socials

- Decret 284/1996, Sistema de Serveis Socials

- Normativa sobre Cooperatives

- Llei 18/2002 de Cooperatives

Serveis d'atenció a les persones

PROCEDIMENT ADMINISTRATIU

Autorització
Acreditació
Registre
Conveni

NIVELLS

Serveis Socials bàsics
Serveis Socials d'atenció especialitzada

ENTITATS D'INICIATIVA SOCIAL

Avantatges:

Participació al Consell General de Serveis Socials
(a través de les seves associacions)
Valoració especial en la contractació
Subvencionabilitat

Cooperatives agràries

Es consideren entitats d'iniciativa social als efectes de la Llei de Serveis Socials.

Trajectòria empresarial en la producció de serveis

Implantació en el territori

Responsabilitat social

Reutilització d'equipaments

Generació de model empresarial

ESTUDI DE VIABILITAT EMPRESARIAL

- Tipologia del Servei
- Infraestructures existents i necessàries
- Àrea d'influència / Mercat potencial
- estructura financera
- Estructura laboral i professional
- know How
- suports externs

Opcions empresarials en el marc del cooperativisme

- Condicions del cooperativisme
  - Entitats d'interès social
  - Entitats sense afany de lucre

Opcions empresarials en el marc del cooperativisme

- **Models d'implementació**

- Implantació del servei
- Constitució de secció
- Creació de nova cooperativa agrària
- Cooperativa mixta, de serveis, de treball associat
- Cooperativa de segon grau
- Conveni intercooperatiu, Grup Cooperatiu
- UTE-Joint Venture. Creació d'empresa mercantil

MARC LEGAL COOPERATIU

Marc legal cooperatiu homogeni:

Objecte social: Assimilació, en totes les CCAA, l'objecte social de les cooperatives agràries possibilita la gestió de serveis socials.

Figures particulars en diferents CCAA:

Extremadura:

Cooperatives de Benestar Social és assimilable a les de treball associat i / o consum

Galícia:

Cooperatives d'integració Social, especialitat en les de treball associat, amb possibilitat de participació de l'Administració.

Aragó:

Cooperativa de Serveis Socials, assimilable a la cooperativa de serveis

Aragó:

Cooperativa d'Iniciativa Social, assimilable a les de treball associat.

València:

Cooperativa polivalent, assimilable a la Cooperativa Mixta

Astúries:

Cooperativa integral, assimilable a la Cooperativa Mixta

MARC LABORAL i FISCAL

És competència exclusiva estatal la legislació laboral i de Seguretat Social, sense perjudici que sigui executada per les comunitats autònomes (art. 149.1.7.y 17. CE)

El règim fiscal de les Cooperatives és uniforme per a totes les estudiades, que es regeixen per la Llei 20/1990, de 29 de desembre, de règim fiscal de les cooperatives i per la normativa tributària comú.

RECOPI.LACIÓ DE BONES PRÀCTIQUES.

Recull de bones pràctiques en l'àmbit de l'Economia Social:

Cooperativisme +
serveis d'atenció a les persones +
ocupació femenina +
món rural.

- ▶ Escassa existència d'iniciatives que conjuguin alhora aquests tres elements
- ▶ FÓRMULA JURÍDICA: figures jurídiques que es poden adoptar per constituir una iniciativa d'acord amb els principis de l'economia social.
- ▶ GOVERNABILITAT: models de gestió i coordinació entre agents públics i privats
- ▶ RESULTATS: viabilitat econòmica, sostenibilitat i impacte territorial de les experiències.

INICIATIVES

COCOPE. Cooperativa Agrària i Serveis d'atenció a les persones

► Per la seva FÓRMULA JURÍDICA cal destacar la cooperativa agrària COCOPE que en la seva tasca per diversificar l'activitat econòmica de la cooperativa ha desenvolupat en l'àmbit dels serveis d'atenció a les persones, la creació i posada en marxa d'una residència per a gent gran.

Constitució d'una FUNDACIÓ amb aquest propòsit.

GIARDINO DEI SEMPLICI. Pacte Territorial per la salut

► En relació al model de GOVERNANÇA establert cal destacar l'experiència GIARDINO DEI SEMPLICI, a Itàlia, on s'ha aconseguit establir un PACTE TERRITORIAL "per la salut" entre agricultors, institucions locals, comunitats locals i una ONG de l'àmbit de la salut. L'objectiu del pacte és dur a terme un projecte per al desenvolupament socioterapèutic, a través de la integració laboral en el camp de l'agricultura i l'horticultura, de persones amb problemes psiquiàtrics. Exemple de cooperació públic-privada entre els diferents agents socials, econòmics, polítics del territori que treballen en l'àmbit socio sanitari.

LA FAGEDA. Èxit Social i Empresarial

► L'IMPACTE que suposen les pràctiques de RSE de la COOPERATIVA DE TREBALL ASSOCIACIÓ LA FAGEDA, es tradueixen en grans BENEFICIS tant estrictament EMPRESARIALS com de revaloració ECONÒMICA I SOCIAL DE LA ZONA on està ubicada.

LA FAGEDA és actualment el tercer fabricant de iogurts a Catalunya, alhora que el 60% dels seus treballadors són discapacitats. Per tant ens trobem davant un clar exemple d'integració de la RSE a la viabilitat empresarial, i alhora de capacitat en saber-ho comunicar.

EL ORRIO. Dones emprenedores en l'àmbit de l'atenció a les personas

► EL ORRIO

COOPERATIVA DE TREBALL ASSOCIAT integrada per DONES en el sector de la prestació de SERVEIS A LES PERSONES en l'àmbit rural.

Ha estat clau a més de l'esperit emprenedor de les seves sòcies, la PARTICIPACIÓ I COL·LABORACIÓ amb altres agents del territori que treballen en el mateix sector, així com la VISIÓ INNOVADORA amb la qual han sabut desenvolupar el projecte.

2011, la cooperativa ha estat guardonada amb el "PREMI D'EXCEL·LÈNCIA A LA INNOVACIÓ PER A DONES EMPRENEDORES EN L'ÀMBIT RURAL"; distintiu que concedeix el Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí.

FMR: Línies estratègiques dones i desenvolupament rural:

- Necessitat de dinamització i nous models econòmics orientats a l'ocupació (NJO)
  - Les dones rurals catalanes són, ja, **emprenedores**.
  - Esforç per **formalitzar la seva situació** i fer front l'economia submergida (Administració)
  - Variables conjunturals al món rural; solventar i potenciar.
  - Cal **professionalització i formació**.
  - Oportunitat per a generar una nova cultura del temps i dels seus usos, especialment per a les dones.

Llei 35/2011, de 4 d'octubre, sobre titularitat compartida de les explotacions agràries

A Espanya, **més del 70%** dels titulars d'explotació són **homes**.

Concepte **“d'ajuda familiar”**, estatus de moltes dones.

Existeixen **eines jurídiques** (civil, mercantil) que permeten a les dones incorporar-se a l'activitat econòmica de l'explotació agrària del seu conjugue, però no les han utilitzat. **Perquè?**

ANTECEDENTS LEGISLATIUS:

- **Llei Organica 3/2007, de 22 de març, per la igualtat efectiva de dones i homes.**
L'Article 30 insta a desenvolupar aquesty a figura.
- **Llei 45/2007, de 13 de desembre, per el desenvolupament sostenible del medi rural.**
La disposició adiocional quarta insta a la creació de la figura jurídica.
- **Real decret 297/2009, de 6 de març, sobre titularitat compartida a les explotacions agràries.**
Crea administrativament la titularitat compartida com una figura preferencial adicional a les regulades a la Llei 19/1995, de modernització de les explotacions agràries.
- **Directiva 2010/41/UE** del Parlament Europeu i el Consell, sobre l'aplicació del principi d'igualtat de tracte entre home si dones autònoms.

La Llei 35/2011:

- Ofereix una nova figura jurídica de caràcter voluntari.
- Promou una acció positiva, va més enllà d'efectes purament administratius: afavoreix decisions gerencials i assumpció de responsabilitats.
- **Figura (article 2):** *"Unitat econòmica, sense personalitat jurídica, i susceptible d'imposició a efectes fiscals, que constitueix un matrimoni o parella de fet, per la gestió conjunta de l'explotació agrària, diferenciant entre la titularitat de l'explotació i la dominical de bens i drets, el règim jurídic civil de la qual no es veu afectat"*.
- Atorga a aquestes explotacions la condició **de prioritàries** (ordre preferent en ajudes, sempre en el cas que almenys un sigui agricultor professional i que la renda unitària de treball no superi en més d'un 50% l'establert).
- Estableix que, aquella persona que hagi contribuït amb el seu treball a l'explotació i no hagi percebut pagament o contraprestació, i encara que no hagi constituït amb el cònjuge la titularitat compartida, tindrà dret a una compensació econòmica en la transmissió de l'explotació i/o en l'extinció del matrimoni o la parella de fet.
- Titularitat compartida o SL.
- Explotació agrària + titularitat compartida:
  - S'ha d'inscriure al registre autonòmic (caràcter constitutiu).
  - Les persones donades d'alta han de; estar donades d'alta a la Seguretat Social, exercir l'activitat agrària i residir en l'àmbit territorial rural on hi ha l'explotació.
  - Tindrà un NIF propi.
  - L'administració, la responsabilitat serà directa, personal, solidària i ilimitada entre les dues persones.
  - Els rendiments es repartiran al 50%.
  - Seguretat Social: el cònjuge del titular que es passà del REASS per compte propi al RETA, tindrà dret als mateixos beneficis en la cotització.
  - Prioritari en ajudes públiques, assessorament i formació.

Gràcies per la vostra atenció

Fundació del
Món Rural

www.fmr.cat